

Setembre social | Actualitzat el 12/01/2024 a les 10:00

Justícia popular a l'Administració Autònoma del Nord-Est de Síria

Nou reportatge de Joan Vives Cànaves des del Kurdistan siríà | Les comissions de reconciliació de les comunes, els consells de justícia, i les acadèmies són la base del sistema de justícia de Rojava

Reunió del Consell de Justícia popular del Cantó de Cezire | Joan Vives Cànaves

L'Administració Autònoma del Nord-est de Síria (AANES) va ser declarada oficialment el 2014, dos anys més tard que es declarés l'autonomia de les regions kurdes a la franja fronterera entre Síria i Turquia. També aquell mateix any es va establir el primer Contracte Social, una mena de carta magna que regiria d'aleshores ençà els principis organitzatius i legals a la regió. Aquesta transició s'iniciava en plena guerra contra l'Estat Islàmic (ISIS) que s'allargaria fins a la derrota de l'autodenominat califat islàmic a les ciutats de Raqqa i Bahoz a la ribera de l'Eufrates l'any 2019.

A mesura que s'alliberaven els territoris, nous reptes sorgien en les zones de l'AANES. Un cop expulsat el règim de Bashar Al-Assad i l'Estat Islàmic, s'iniciava una reorganització de 180 graus del funcionament de la vida social, la participació popular en la presa de decisions, i la creació de noves institucions. No es partia del no-res, l'aposta per una Democràcia comunal, els principis de l'alliberament de la dona i l'ecologia formaven la triada que marcarien els següents esdeveniments.

Aquests principis són la base política del PYD, Partit d'Unió Democràtica, inaugurat oficialment a Rojava el 2003 amb la reorientació política del moviment kurd; fins a principis dels 2000 el moviment kurd s'autodenominava moviment d'alliberament nacional, amb l'objectiu del reconeixement i la construcció de l'estat socialista kurd. Posteriorment, s'inscriuen en la línia del

Confederalisme Democràtic i s'allunya de la proposta d'un estat nació kurd com a solució política.

Manifestació contra els atacs de Turquia el 15 d'octubre passat Foto: Joan Vives Cànaves

Quatre pilars conformen la base del sistema confederal establert al Nord-est de Síria. Les comunes, els consells, les cooperatives i les acadèmies. Si bé les cooperatives són la branca econòmica i, per tant, no ens hi endinsarem en aquest article, les comissions de reconciliació de les comunes, els consells de justícia, i les acadèmies són la base del sistema de justícia. Per altre costat, les estructures autònomes de dones també tenen un rol fonamental en tots els àmbits. Especialment en justícia, la Mala Jinê (Casa de Dones) s'encarrega de totes les problemàtiques relacionades amb les dones.

També, la gran quantitat de presos d'Estat Islàmic, i la manca de cooperació internacional en la repatriació d'estrangers que es van unir a les seves files, així com la gestió dels casos greus de violència de gènere, o les màfies (entre altres problemàtiques) fan que, a falta de millors solucions, es mantingui el sistema de presons, i per tant també de tribunals especialitzats.

Finalment, l'AANES ha publicat i aprovat a finals de 2023 el nou Contracte social després d'un procés de debat que ha durat més de dos anys. Així i tot, l'AANES no està reconeguda a escala internacional (excepte pel Parlament de Catalunya) i, en conseqüència, tot i basar-se en les lleis internacionals, com la carta dels drets humans, no hi ha suport o cooperació externa en aquest sentit.

Comuna, la comissió de reconciliació

La comuna és la base per la gestió de la vida social, solucionar les necessitats al barri, de les veïnes i entre les veïnes. En aquest sentit, entre les comissions i tasques que conformen cada comuna de l'AANES una de principal és la comissió de Reconciliació. Ibrahim Musà, del barri de

Hililiye (Qamishlo) expressa que la seva tasca, com a responsable de la comissió, és resoldre els problemes dins de la comuna i entre famílies del mateix barri en coordinació amb altres comunes.

Les problemàtiques són molt diverses, des d'una baralla al carrer, deutes, tensions entre famílies, o problemes amb les terres i herències. Generalment, no s'acudeix al consell o al tribunal mentre es pugui solucionar al nivell de la comuna, es busquen acords comuns i que ambdues parts quedin satisfetes. Si no hi ha solució, l'informe serà portat als copresidents del consell veïnal, els convidaran i faran tot el possible per trobar una solució, si no ho fan, llavors l'informe serà portat al consell superior de la ciutat.

Per a aquest càrrec, s'escull a figures (homes i dones) respectats pels seus valors ètics i el coneixement del barri i les famílies. Els yabos o les yades, els «ancians», qui dins les comunitats del Nord-est de Síria compten amb un gran respecte per part de la societat són, normalment, els encarregats de dur a terme aquesta tasca.

La Casa de les Dones, justícia dins el sistema autònom de dones

Un dels tres pilars de la AANES és l'alliberament de la dona, i per a desenvolupar-ho, s'han creat estructures autònomes en els diferents àmbits. El rol de la casa de dones (Mala Jinê) és intervenir en tots els temes de justícia s'involucri les qüestions de la dona. La mala jinê té estructures a escala de barri, però també compta amb estaments superiors per a derivar-ne els casos segons la gravetat.

Allà ens expliquen que la «lleï de les dones» és la base per a la seva feina, a través d'aquests principis es prenen les decisions, es discuteix amb les famílies i els marits, així com s'imposen les propostes decidides per les dones. Els principals temes són els casaments il·lícits, qüestions d'honor i violència de gènere. També la Mala Jinê pot intervenir perquè la família accepti casaments o perquè les filles vagin a escola o a la universitat.

Segons la gravetat dels casos o temes, hi ha diversos mètodes que s'utilitzen, per un costat el diàleg amb les persones implicades, les propostes de fer formació (per als homes), plataforma (crítica col·lectiva) i en els casos greus s'escriu un informe i es passa als estaments superiors.

Membres de la Mala Jinê (Casa de Dones), en una reunió interna Foto: Joan Vives Cànaves

El consell de Justícia

El consell de justícia va ser una de les primeres institucions, basada en els comitès de reconciliació de les comunes i la Mala Jinê. Fins a l'any 2018 es va anomenar «Tribunal popular» fins que les necessitats de l'AANES van requerir diverses comissions dins del consell i a través de l'antiga carta social (2018) es va reconfigurar.

Hem entrevistat a Wala Al-ali, copresident del consell de justícia de la regió de Jazira. Ens explica el principi de la justícia social, la relació amb el consell de dones, i la plataforma com a base per a prendre les decisions. «El consell de justícia té diferents comitès, a més del consell de justícia de les dones. Ara som 17 membres del consell de justícia, homes i dones. Els seus comitès són: el Comitè Fiscal, el Comitè Executiu, el Comitè de Conciliació, el Comitè Financer i Administratiu, el Comitè d'Inspecció. Cada comitè té els seus membres: dos membres, el comitè executiu cinc membres, el comitè de conciliació tres, el comitè financer i administratiu dos, el comitè de reconciliació tres», explica Al-ali.

El treball del Comitè de Gestió (o fiscal) és supervisar i controlar els comitès d'inspecció en tot el cantó de Jazeera [àrea que inclou nou ciutats entre elles Qamishlo, Derik i Amude]. El comitè de procuradors dins del consell supervisa el treball del comitè d'investigació a cada ciutat. Comproven el progrés del treball, com s'organitzen, com investiguen. Els envien a formació, i si es posa en pràctica una nova llei, haurien de rebre formació sobre aquest tema. També donen perspectiva i fan suggeriments per al sistema.

El copresident del consell de justícia també explica que «la base del sistema és la justícia social, és a dir, per què en diem justícia social, és per què la societat participa en la decisió. Els valors i la moralitat de la nostra societat són les arrels de les decisions. Els pilars principals d'aquest sistema són la mala jin i el comitè de reconciliació. Juguen un paper vital. De fet, saben aplicar els

mètodes de justícia social i, per tant, la majoria dels temes se solucionen en el si de la seva institució».

Al-Ali explica que «en el nostre sistema hi ha els Repors i la plataforma (arbitratge o jurats). Es demana als diversos implicats que escriguin el seu punt de vista i les reflexions d'acord amb els principis de la AANES, així com als responsables del consell de Reconciliació, de la Mala Jinê (si hi participen) i a la comissió d'investigació, a partir d'aquests es fa una avaluació del cas. Per altra banda, la plataforma és com el tribunal, dins d'una gran sala convidem a 50 persones (exemple) de la societat, aquestes persones són advocats, gent gran, així com persones conegudes de la societat i altres persones no específiques de la societat, etc.»

«I nosaltres, com a funció de tribunal, presentarem: que vam aconseguir aquest arxiu o que aquesta persona va cometre un delictes, d'acord amb els informes de la comuna, de la mala Jinê i de la feina feta per les altres comissions del consell de justícia. S'explica obertament l'expedient a les persones presents, i es pren una decisió, a partir d'escoltar i debatre les diverses opinions. Això significa la justícia de la societat. És la mateixa societat qui pren la responsabilitat de dictar un veredictes, i nosaltres som els mediadors».

El sistema de justícia també inclou estaments superiors, a escala d'Administració autònoma, principalment per a casos de terrorisme, o crims d'honor o feminicidis, els quals segons les lleis establertes pel consell (Superior) de justícia i d'acord amb la llei de la dona, comporten penes de presó. Les presons al qual són enviades les persones al Nord-est de Síria són diferents segons el tipus de crim comés, així com la vida a l'interior i la promoció de formació. Una de les problemàtiques més grans a la AANES és la gran quantitat de presos de l'ISIS. En declaracions oficials, l'Administració Autònoma ha comunicat que iniciarà processos judicials de forma unilateral davant la inacció i manca de resposta a la proposta de crear un jurat internacional per a jutjar als membres d'Estat Islàmic.

Per altre costat, el nou Contracte Social aprovat després d'un procés de difusió i discussió arreu dels territoris de la AANES suposa la revisió del sistema de l'Administració Autònoma i estableix la base legal per a la presa de decisions, elecció dels corepresentats a les comunes, les quotes, així com els drets de les minories ètniques i religioses, entre altres qüestions.